

Za gospodarje

Maribor, dne 13. januarja 1937.

Iz pisarne Kmečke zveze.

Povdarek razprav na naših zborovanjih je bil, da dokler kmet sam ne bo občutil potrebe do svoje organizacije in vstopil v njo do poslednjega moža in kmečkega fanta, ne bo mogoče zastaviti dela, ki bo s sigurnostjo vodilo do uspeha. Vemo, da je treba pomagati kmetu, in sicer na vseh straneh pomagati, ne vemo pa, kje bi bilo, začeti in kaj bi se najprej pričelo reševati. Zato pa je dolžnost krajevnih organizacij, da zberejo točne podatke o položaju v svojem okraju in to poročajo svoji centrali, ki bo preračevala vse predloge in napravila načrt, po katerem se bo začelo reševati gospodarsko vprašanje našega kmeta. Zato je predvsem potrebno, da se najpreje izvede zunanja organizacija, da ne izostane nobena občina ali župnija izven Kmečke zveze in da se pritegne vse kmečko ljudstvo v našo organizacijo. Poleg nalog, ki smo jih ravnokar omenili, naj obstoji delo še vedno v tem, da se pridobivajo novi člani. Če ni uspel posameznik s svojo prošnjo, če ni so uspeli manjše organizacije, bo uspela gotovo Kmečka zveza, če bodo njeni predlogi podprti s desetstisoči člani. Lahko je zlomiti posamezne palice, a butara, sestavljena iz mnogih palic, predstavlja odporno moč. Stran z malodušjem in nezaupanjem, složno zastavimo delo vsi, ki nam je blagor kmečkega ljudstva iskrena želja in uspeli bomo. Naše težnje so pravične in potrebne tako za posameznika, kakor tudi za ves narod. Pri tem nam bodo stali ob strani vsi, ki so predstavniki naroda.

Tečaji, ki jih prirejajo krajeвне Kmečke zveze, se vršijo z veliko živahnostjo povsod. Velika udeležba na njih je jasen dokaz, kako zelo potrebno in željno je kmečko ljudstvo izobraziti se v svojih strokovnih stvareh in slišati poročila o delovanju kmečkih organizacij drugod. Vedno na novo se prijavljajo za tečaje, tako da so tečaji sedaj v teku pri 15 krajevnih Kmečkih zvezah. Mnogo je s te-

čaji že končalo v splošno zadovoljstvo vseh in v vzpodbudo za nadaljnje delo. — Kar je na teh tečajih posebno razveseljivo, je dejstvo, da posegajo vsi udeleženci v razpravo in želijo v vsaki stvari imeti jasno sliko. Jamstvo nam je to, da bodo tečaji dosegli svoj namen in da bodo naši kmetje res dobili na njih podlago za delo tako v svojem kmečkem poslu, kakor tudi v organizaciji. To pa Kmečka zveza ravno hoče, ker bi rada v svoji organizaciji vzgojila dobre kmete, sposobne pomagati si vedno in v vsaki priliki.

Pohvaliti moramo odbore krajevnih Kmečkih zvez, ki tako vestno poskrbijo, da je tečaj dobro organiziran tako glede udeležbe, kakor tudi glede snovi, katere se obravnava. Oni, ki kaj takega še niso izpeljali, naj pohitijo, da jih ne bo ulovilo zunanje delo. Sedaj je čas in prilika, poskrbeti tudi za duševno izobrazbo, saj spomladi in poleti kmet nima časa.

Mariborski sadni sejem.

Prejeli smo od Sadjarskega in vrtnarskega društva naslednje:

V božični številki »Slovenskega gospodarja« je bil priobčen pod gorenjim naslovom članek, ki omenja med drugim tudi »Sadjarsko in vrtnarsko društvo«. Prosimo, da priobči omenjeno uredništvo v tej zadevi nekaj pripomb, odnosno popravil.

Mariborski sadni sejmi so se prirejati s sodelovanjem podružnic »Sadjarskega in vrtnarskega društva« ter nekaterih podružnic »Kmetijske družbe«, pod okriljem »Sadjarskega in vrtnarskega društva«. Iz tega razloga je dalo »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« po svoji moči tudi denarno podporo za to prireditel, zakar si tudi seveda lasti vsaj nekaj zaslug.

Za prvi sadni sejem, ki se je vršil leta 1934 v zvezi s kmetijsko razstavo, in ki je bil najlepši in najpopolnejši od vseh treh, so napravili načrt in so prireditel tudi z vsemi močmi podpirali prav tisti strokovnjaki, so bili sedaj napadeni,

Odborniki SVD na seji 18. oktobra 1936 niso izvolili sami sebe, marveč so jih izvolili na redni letni skupščini SVD v Ljubljani delegati, ki so zastopali 230 podružnic in nad 9000 članov slovenskih sadjarjev. Dolžnost glavnega odbora je, da daje inicijativo za take prireditve, kakor je sadjarska razstava in sadni sejem. Pri tej priliki moramo pripomniti, da je imelo SVD v načrtu tako prireditev v zvezi z državnim sadjarskim kongresom že za leto 1935 in 1936, kar je tudi javilo po svojih zastopnikih v letu 1934 sadjarskemu kongresu v Čačaku in leta 1935 v Sarajevu. Žal je morala prireditev zaradi slabe letine izostati.

Likvidacija poslovodečega odbora Mariborskega sadnega sejma SVD ne zadeva, ker je ta odbor vršil svoje posle povsem samostojno, zato spada predmet samo v njegovo lastno področje. Ne smemo pa pri tej priliki prezreti, da je bil predsednik tega odbora izvoljen tudi v naš pripravljalni odbor za prvo banovinsko sadjarsko razstavo in sadni sejem, ki bo letos v jeseni v Mariboru.

Očitek glede sokrivde na škodi v naših vinogradih odklanjamo. Peronospora je izrazita bolezen vinske trte in ne sadnega drevja in ne zadene niti Sadjarskega in vrtnarskega društva, niti njenih funkcijonarjev najmanjša krivda, če je povzročila ta bolezen tudi slovenskim vinogracnikom ogromno škodo. Pripomniti pa moramo samo to, da je peronospora zaradi izrednih vremenskih neprilik napravila po vsej Evropi ogromno škodo, ki je žal niso mogli zabraniti vsi svetovno znani strokovnjaki.

Kdaj sekamo.

Najprimernejši čas za sekanje je zima. Takrat je les dozorel, ima v sebi najmanj vode in snovi, ki povzročajo gniloobo. Posebno drevje za stavbni les mora biti sekano po zimi, ko ni v soku, ker je les tedaj najtrpežnejši. Pri smreki in jelki je zimska sečnja dobra, toda pri bukvi in boru je brezpogojno potrebna. Bor, sekan v soku, to je, ko se maji, dobi rad modre lise. Tudi mecesen, sekan po zimi, gre bolj v denar. Listovce splošno sekamo po zimi, ker v soku sekani dajejo manj trpežen les, ki tudi rajši gnije. In tudi zato je zimska sečnja boljša, ker

sneg varuje pomladek. Stoječe drevje se pa pozimi tako ne obtolče in skorja ne odluči kot spomladi. Sicer smrekov in jelkov gozd, brez velike škode za kakovost lesa, lahko sekamo tudi tedaj, ko je v soku. To je zlasti običajno v planinah, kjer po zimi ni mogoče sekati zaradi velikega snega in mraza in tam, kjer se pridobiva smrekovo lubje (čreslo). V gorah se seka poleti, v soku, po zimi v snegu pa se spravlja les v dolino. Iz marsikaterih planinskih gozdov bi lesa po leti sploh ne spravili v dolino, ker ni primer nih poti. V nižjem hribovju in v nižavah bi se pa moral les načelno sekati po zimi in spraviti iz gozda do pomladi, preden začne zeleneti drevje.

Preredčenje gozda je najboljše vršiti proti koncu zime, ali pa če tedaj ni mogoče, vsaj takoj ob začetku pomladi. Preredčeno drevje ima tako vse leto čas, da se navadi na prostejši položaj in okrepi do jesenskih viharjev.

Zaščita Ljutomerčana v Ljutomeru.

V Ljutomeru je ustanovljena nova zadruga z namenom, da zaščiti po zakonskih določilih in oblastnih odredbah pristno ljutomersko vino in ga na ta način zavaruje pred vsakim pomnoževanjem in ponarejanjem.

Redno delovanje zaščite se začne z začetkom leta 1937. Za člane bi naj bili vsi vinogradniki, ki imajo v določenem ljutomerskem vinskem okolišu gorice z žlahtno trto, ali pa se drugače pečajo z vinorejo.

Temelj »Zaščite« je vinski zakon s pravilnikom. Najvažnejši je § 7 zakona o vinu, ki pravi: »Prepovedano je dajati v promet mošt ali vino z označbo bodisi vinorodnega predela in kraja, bodisi kleti, vrste grózdja, letnika in kakšne druge posebnosti, če se označba ne sklada z resničnostjo. Po tem členu zakona in členih 23 in 24 pravilnika si morejo posamezniki in cele krajine naziv svojih tipičnih vin zavarovati in se tako braniti nedovoljene konkurence, a tudi kupci imajo pravico zahtevati od prodajalca jamstvo, da vino res povsem ustreza imenu, s katerim se prodaja.

V istem zakonu so proti kršilcem določene stroge kazni od 100 do 10.000 Din.

Po našem dolgotrajnem prizadevanju je tudi banska uprava predpisala točna navodila za izvedbo zaščite vina po načrtu g. ravnatelja v pokoju A. Zmavca. Odredila je štiričlansko strokovno komisijo za zaščito ljutomercana, ki bo pritegnila k sodelovanju krajevne činitelje s posvetovalnim glasom in pregledala vse gorice, ki bodo prijavljene za zaščito. Kr. banska uprava bo na osnovi stvarnih ugotovitev in predlogov te strokovne komisije odobrila tudi člane, ali jih izločila že letos in po potrebi vsako leto vsaj enkrat. Kmetijsko ministrstvo bo pa odobrilo zaščitno ime izvora vina.

Udeleževanje in poslovanje »Zaščite« je podrejeno nadzoru po pristojnem kletarskem nadzorniku in kr. banski upravi, odnosno kmetijskemu ministrstvu.

Po odloku kr. banske uprave mora »Zaščita« poslati imenik tistih vinarjev, ki so se prijavili za vstop in jih zadruga namerava sprejeti v čim krajšem času oblastim. Vinogradniki, ki še niso prijavljeni, naj storijo to takoj, da jih vpiše zadruga v prvi imenik.

Ljudski pravnik.

Količina prevžitka po smrti enega izmed dveh prevžitkarjev. — L. V. — Dajati ste morali doslej dvema prevžitkarjema (najbrž zakoncema) zelo visok prevžitek. Vprašate, ali morate sedaj, ko je eden izmed obeh umrl, dajati še nadalje prevžitek v isti količini. — Ako je bil namen obeh prevžitkarjev ob sklepanju svoječasne prevžitkarske pogodbe, da se ima v slučaju smrti enega dajati preostalemu vse dajatve neskrajšane, bi si bila to gotovo izrecno ali vsaj drugače jasno izgovorila. V dvomu pa se z ozirom na namen prevžitka smatra, da se deljivi užitki zmanjšajo na polovico, v kolikor sta jih bila prevžitkarja že za časa življenja obeh deležna vsak le do polovice (na primer živila, obleka). Nasprotno pa ostane n. pr. kurjava in luč neokrnjena. — Vam ni treba podvzeti nikakih korakov (razen da si natančno preberete prevžitkarsko pogodbo); ako preostali prevžitkar ne bo zadovoljen, vas bo najbrž itak tožil in se bo stvar pred sodiščem uredila v gornjem smislu. Kar je v pogodbi točno določeno tudi za slučaj smrti enega, to morate seve dajati.

Zavarovanje delavcev pri gradbah. — M. F. v K. — Nek posestnik Vam je »na akorde« poveril izdelavo stavbe kot zidarju. Vi sam niste pooblaščen stavbenik, vsled česar je posestnik oskrbel nadzorstvo po stavbeniku. Zavaroval pa ni zoper nezgodo ne Vas, ne delavcev, ki ste jih pripeljali s seboj. Sedaj grozi nekdo, da bo zadevo naznanil OUZD in vprašate, kdo bo moral plačati prispevke in ostale stroške. — Delavce mora prijaviti in prispevke plačevati delodajalec. Pri gradbenih podjetjih se smatra za delodajalca podjetnik, odnosno pooblaščen prevzemnik (obrtnik) in ako takega ni, naročitelj stavbe. Ker Vi niste bil pooblaščen prevzemnik, bo za prispevke in ostale stroške odgovarjal stavbenik, pod čigar nadzorstvom ste delali, ali pa naročitelj stavbe (posestnik). Nobeden izmed njiju pa ne bo mogel od Vas zahtevati kakšnega povračila, ker je to v zakonu izrecno prepovedano in sta navedena dva zakrivila opustitev prijave.

Vprašanja in odgovori.

Prošnja za službo občinskega tajnika. — J. A. — Radi bi dobili službo občinskega tajnika in ne veste, kakšni so pogoji. Predvsem morate biti 21 let star, telesno in duševno zdrav, dobrega vedenja, znati popolnoma službeni jezik, ne preko 40 let star, odslužiti ste morali obvezni rok pri stalnem kadru, razen ako niste bili kot edini hranitelj nesposobnih zadrugarjev, ali kot stalno ali začasno nesposoben oproščen službe v stalnem kadru. Če ste pa zavezan voznici, morate še dokazati, da ste jo plačali. Nadalje da niste pod skrilstvom ali v konkurzu in da ni nad Vami podaljšana očetovska oblast, da niste bili s sodno razsodbo obsojen na izgubo častnih pravic, kar je ovira ves čas, dokler ta izguba traja; da Vam kot ev. bivšemu državnemu, banovinskemu ali občinskemu uslužbencu ni prestala služba iz razlogov, navedenih v točkah 1, 2, 7 in 8 člena uredbe o občinskih uslužbencih; končno, da Vam ni bila s sodno ali disciplinsko razsodbo kot prej omenjenemu uslužbencu odvzeta pravica do pokojnine. — Od 1. januarja 1937 naprej se smejo za občinske tajnike postaviti v mestnih, tržkih, zdraviliških in takih občinah, ki

imajo 3000 ali več prebivalcev, le osebe, ki imajo vsaj popolno srednjo ali tej enako strokovno šolo z zaključnim izpitom, tri leta pripravljalne službe ter dovršeni tečaj iz § 91 zakona o občinah. V podeželskih občinah, ki imajo do 5000 prebivalcev in kojih davčna osnova ne presega 150.000 Din letno, ter v ostalih, spredaj ne navedenih občinah se smejo postaviti osebe, ki imajo vsaj štiri razrede srednje ali njej enake strokovne šole, tri leta pripravljalne službe ter dovršeni tečaj iz § 91 zakona o občinah. Zahtevano kvalifikacijo lahko spregleda ban s svojo odločbo, katero pa izda samo onim občinskim uslužbencem, ki so že vsaj pet let odlično vršili službo občinskega tajnika. Opozarjamo Vas, da se mesto občinskega tajnika spopolnjuje le na osnovi razpisa, ki se mora objaviti v »Službenem listu«.

Prošnja za skrajšan rok vojaške službe. — J. S. v Sp. P. — Imate tri brate, od katerih je eden služil v vojski tri leta, drugi 18 mesecev, tretji pa sedaj zopet 18 mesecev. Vprašate, ali lahko napravite prošnjo za skrajšan rok za tretjega brata in kako. — Ako si Vaši trije bratje slede po rojstvu drug drugemu, torej da vmes ni drugih bratov, tedaj ima tretji brat pravico, da služi le skrajšan rok, vendar pa se mora zadevna prošnja napraviti najpozneje tekom prvih treh mesecev, ko je nastopil vojaško službo, seve pa lahko še preje. Vložiti jo je pri vojnem okrogu ter prošnji priložiti takozvano družinsko polo (izvleček iz rojstne knjige) ter vojaški ispravi ostalih dveh bratov.

Dopisi.

Slovenske Konjice. Krajevna Kmečka zveza priredi v nedeljo 21. januarja gospodarski tečaj. Tečaj se bo vršil v Kat. društvenem domu ter bo trajal od 8. do 12. ure.

Ptuj. Za bivšo upravno občino Biš, ki je bila s komasacijo vključena v upravno občino Sv. Bolfenk v ptujskem srezu, je prevzela s 1. januarjem 1937 tudi davčne in taksne zadeve davčna uprava Ptuj vsled odredbe dravske finančne direkcije v Ljubljani.

Ormož. V soboto 16. t. m. ob dveh popoldne se vrši v dvorani Kletarske gostilne veliko sadjarsko filmsko predavanje,

katerega priredi sreski kmetijski odbor v sodelovanju s krajevno Kmečko zvezo Vstop prost.

Ormož. Tridnevni kmetijsko strokovni tečaj. Sreski kmetijski odbor v Ptuj priredi v sodelovanju s Kletarskim društvom in Krajevno kmečko zvezo v Ormožu v dneh 20., 21. in 22. januarja v dvorani Kletarskega društva v Ormožu kmetijsko-strokovni tečaj. Predavanja se bodo vršila vsak dan od 8. do 12. ter od pol 2. do 6. ure zvečer, z vmesnimi praktičnimi demonstracijami. Tečaj je namenjen vsem kmečkim ljudem celega ormoškega sodnega okraja in seveda še drugim. Dvorana bo zakurjena in vstop brezplačen za vsakega. Kmetje, sedaj po zimi imate čas, posečajte tečaj vsi, ker le samo v strokovni izobrazbi je vaša boljša bodočnost.

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 9. januarja so pripeljali 119 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12 Din, slanina 13—14 Din. Kmetje so pripeljali 8 voz sena po 35—44, 2 otave po 40, 5 slame 35, 15 voz krompirja 0.75—1.50 ter 34 vreč čebule 1—2. Cesen 4—8, kisló zelje 3, repa 2, radič 1 kg 10—12 Din. Jabolke 4—7, hruške 5—7, celi orhi 7—8, luščeni 20—22. Pšenica 1.50, rž 1.50, ječmen 1.50, koruza 1—1.25, oves 0.75—1, proso 1.25, ajda 1, proseno pšeno 3.50—4, ajdovo pšeno 3.50 do 4, fižol 2—3, smetana 8—10, sirovo maslo 20—22, čajno 24—28. Prinesli so 212 kokoši 18—25, 438 piščancev 22—60, 2 gosi 40—45, 23 puranov 35—65, 8 rac 18—22, 15 domačih zajcev 5—30 Din.

Ptujski sejn. Konjski in goveji sejn, ki je bil v torek 5. t. m., je bil dobro založen in tudi kupčija je bila živahna. Prignali so 58 volov, 252 krav, 9 bikov, 33 juncev, 74 telic, 5 telet in 158 konj; skupaj 589 glav živine. Od teh so prodali 244 komadov. — Cene goveji živini so od zadnjega sejma nekoliko poskočile in so bile naslednje: voli 3.25—4.50 Din, krave 1.80—4 Din, bikli 3.75—4.40 Din, junci 3.25—4 Din, telice 3.70—4.50 Din, teleta 5.50 D za 1 kg žive teže; konje so prodali po kakovosti od 500 do 4000 Din, žrebeta pa od 1000 do 2000 Din. Dva vagona konj so prodali na Dunaj.